

Educar fent teatre, una tasca d'herois

El CaixaEscena dona eines als mestres perquè aprofitin els beneficis de dur l'art a la classe



Foto: Obra Social "la Caixa"

Quan als col·legis públics dels vuitanta encara ens feien resar abans de començar la lliçó, ja hi havia mestres capaços de saltar-se el temari per fer-nos disfressar, recitar i jugar a fer veure que érem qui no érem. Sort que, d'herois, n'hi ha hagut sempre. I sort que això de fer teatre a l'escola ha avançat força i ara inclou, també i per exemple, la improvisació, la veu personal o propostes escenogràfiques barates però molt reeixides.

Doncs sí: de petita vaig escriure i representar obres de teatre a l'escola, sovint convidada -potser obligada- per les mestres, sovint en les hores d'esbarjo, arrossegada per la passió que elles m'havien encomanat. També ho proposava jo mateixa a les companyes, sense que m'ho demanessin els grans, quan estava de colònies; i un cop enllestits els preparatius convocàvem el públic a crits i començava l'espectacle. Quan vaig arribar a l'institut, però, probablement condicionada per tot un seguit de creences limitadores, no vaig trepitjar l'escenari, on algun professor amb vocació de dramaturg invertia hores lliures en què alguns dels meus millors amics es transformessin de forma espectacular i ens fessin arribar literatura de la bona als que, embadalits, hi assistíem des de platea.

Més tard vaig tornar a les aules de primària com a mestra i vaig tenir l'oportunitat de viure

experiències teatrals des de l'altra banda. Quan enyoro aquella època -farcida de sumes i restes, de mapes i flautes dolces, de lletres i de verbs-, em venen al record sobretot dos flaixos: d'una banda, les presses per acabar de vestir els petits actors entre bambolines, els darrers retocs de maquillatge a un nen de sisè que faria de romà, a l'Ateneu de Nou Barris; d'altra banda, els assajos i l'elaboració de decorats a l'aula de quart per a l'obra de fantasmes que representàrem al centre cívic El Jardí, a Sant Quintí de Mediona. Estem parlant de dues escoles que havien decidit "arriscar" les seves hores lectives i el seu programa educatiu per a la realització d'un profund treball amb la canalla. Estem parlant també de treure l'experiència d'aprenentatge de les aules i compartir-la amb el barri o amb el poble.

El teatre és, ho sabem, un art especialment interessant per si mateix; però a les aules d'ensenyament primari i secundari pren un caire màgic afegit que no podem menystenir. A banda del seu evident component artístic -estètic, literari, de reflexió- se sustenta en un treball previ que aporta tot un valor addicional a l'experiència, quan aquesta es desenvolupa dins un grup social ja establert que, gràcies a aquesta proposta, fa trontollar, modificar i reinventar les seves lleis internes. La representació teatral, l'expressió sobre l'escenari, en aquest cas, no és doncs tant l'objectiu com l'excusa per posar nens i joves en moviment. Ens descalcem amb ells, ocupem una sala diàfana, ens repartim per l'espai, ens mirem, riem els uns dels altres i plegats, juguem amb la veu, saltem i ballem, desentumim els ossos i la musculatura des de les arrels fins a la coroneta, vibrem... Connectem i empatitzem, ens fem passar els uns pels altres, juguem a ser algú més... Improvisem, memoritzem un text... Més tard pensem com vestirem l'escenari i com ens decorarem els cossos, imaginem, projectem, planifiquem, repartim tasques, organitzem la feina... En definitiva, tot un compendi d'educació corporal, verbal, artística, emocional i social que ens ve quasi regalada només tibant del fil engrescador de l'«anem a fer teatre».

Aquesta setmana, al CaixaForum de Barcelona, es desenvolupa la trobada formativa CaixaEscena 2018 (<https://www.caixaescena.org/ca>) ; es tracta de la setena convocatòria estival d'aquest format, compta amb professorat de luxe -Marc Chornet, Jesusa Andany, Ramón Baeza, Anna Güell, Laura Clos i Jordi Cortés- i està sent coordinada per l'escenògraf Xavi Erra (<http://xaviererra.com/>) i per l'actor i director Ferran Audí (<http://www.gosua.com/ferran-audi/>) ; s'emmarca en el programa d'àmbit estatal CaixaEscena, dirigit per Àngela Segura, programa que fa onze anys va agafar el testimoni dels Tallers de teatre, que van funcionar anteriorment i durant més d'un quart de segle dins el territori català. L'actual encontre ofereix una proposta formativa per a professorat de secundària i educadors socials organitzada en sis tallers rotatius dels quals gaudirà una seixantena d'inscrits: escenografia, veu, dansa creativa, coreografia grupal, direcció i producció; enguany, totes elles orbiten al voltant de la figura de Lorca, sobre el qual també hi haurà altres actes i conferències.

Aquesta interessantíssima proposta formativa per a formadors -una eina revolucionària encara massa poc coneguda, diria jo- dialoga amb trobades hivernals amb alumnat. Durant una mena de colònies extraordinàries de tres dies, en nou punts diferents del mapa de l'Estat espanyol, joves d'aquí i d'allà es troben amb els seus formadors i amb professionals del teatre convidats, per fer una aturada reflexiva i pràctica, intensa i exclusiva, en la feina desenvolupada al seu centre al llarg del curs per tal de fer créixer els muntatges teatrals en marxa. Altres encontres d'un sol dia completen la proposta, per aquells que no poden permetre's aquestes magnífiques colònies artístiques.

Una gran part dels professors i educadors que porten el teatre a les aules ho fan encara avui fora del seu horari lectiu o integrant-lo en un programa educatiu que, en principi, no el contempla; tot depèn del tipus de centre en què treballen. Encara que la formació CaixaEscena és gratuïta, molts venen de fora de Catalunya i fan una inversió econòmica personal en el projecte, perquè hi creuen, perquè ho senten. Com em va dir el Xavi Erra: «uns herois». Com ja us deia: n'hi haurà sempre.

Malgrat el nostre agraïment màxim a la passió que hi posen, seria bo, per no dir just, que no calgués que en fossin, d'herois, per desenvolupar una tasca que de tan enriquidora hauríem de contemplar-la dins el ventall de les necessàries dins l'educació obligatòria.

Vídeo: <https://www.youtube.com/watch?v=IE73D-d4yfY>